

АНАТОМІЧНІ АТЛАСИ В ЗАГАЛЬНІЙ ПАРАДИГМІ АНГЛОМОВНОЇ МЕДИЧНОЇ ЛЕКСИКОГРАФІЇ

Олена ГОРДІЄНКО,

Запорізький державний медичний університет,
 olena.gord@gmail.com

ANATOMY ATLASES IN LSP LEXICOGRAPHY PARADIGM BASED ON ENGLISH REFERENCE WORKS

Olena GORDIYENKO,

Zaporizhzhia State Medical University,
 ORCID ID: 0000-0003-2936-2630

Елена Гордиенко. Анатомические атласы в общей парадигме англоязычной медицинской лексикографии. Статья посвящена изучению англоязычных анатомических атласов, как одного из компонентов общей системы англоязычной медицинской лексикографии. **Цель работы** – изучить особенности и принципы лексикографирования англоязычной медицинской терминологии в анатомических атласах для определения их роли в англоязычной медицинской лексикографии, как системы функционирующей в глобальном научно-техническом пространстве. **Научная новизна** работы заключается в том, что в статье впервые исследуются вопросы лексикографирования англоязычного термина в анатомических атласах с их экстраполяцией на методы и подходы, принятые в англоязычной медицинской лексикографии, и предлагаются перспективы их совершенствования с учётом вызовов современного времени. **Выводы.** Анатомические атласы являются неотъемлемой функциональной составляющей общей системы англоязычной медицинской лексикографии, которые прошли самостоятельный путь становления и развития от первых рукописных эскизов к современным 3D электронным изданиям со своей чёткой организацией и системной кодификацией медицинских знаний; анатомические атласы выполняют конкретные функции и задачи в общей парадигме англоязычной медицинской терминологии, соблюдая принятые терминологические нормы и требования к изданиям такого типа и пользуясь методами терминологической лексикографии.

Ключевые слова: лексикография, англоязычная медицинская терминология, медицинский словарь, анатомический атлас, фактический словарный справочник, критический анализ.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Виклики сьогодення змушують науковців із різних галузей знань об'єднуватися і знаходити вирішення проблем із застосуванням нових підходів і методів. Так, стрімкий розвиток науки і техніки провокує створення великої кількості неологізмів, а також розширення значень існуючих термінів в різних сферах діяльності людства, що вимагає від лексикографів їх вчасного і якісного лексикографування. Такі процеси зобов'язують лінгвістів брати до уваги можливості сучасних технологій і вимоги користувача при розробці нових методів щодо створення словників різних типів.

Процеси науково-технічного прогресу та глобалізація англійської мови охоплюють всі галузі знань, але

найбільш важливими їх наслідки є в сфері медицини, коли виникають проблеми плідної комунікації серед медиків. Особливо актуальним є вирішення цих питань саме сьогодні, коли розповсюдження смертельних вірусів ставить під загрозу виживання людства як виду.

Аналітичний огляд літератури показав, що теоретичні розвідки на теренах англійської медичної лексикографії не представлені в значній кількості, але знайшли своє відображення в декількох роботах, присвячених загальним особливостям медичного терміна і методам його реєстрації (Маджаева С.И.¹, Чернявський М.Н.²), опису укладання окремих словників (Зацний Ю.А., Янков А.В.³, Norri, J., Junkkari, M. & Poranen, T.⁴, Landau S.I.⁵, Tyrkkö J.⁶, Zipster B.⁷), та в останніх публікаціях авторки статті (Гордиенко Е.В.^{8,9},

¹Madjayeva S.I. "Problemy lexicograficheskogo opisaniya meditsinskoj terminologii" [On problems of lexicographical description of medical term], *Vestnik Volgogradskogo Gosudarstvennogo Universiteta* [Bulletin of Volgograd State University], Volgograd: VGU, 2009, Vol. 2, №1 (9), P. 179–184 [in Russian].

²Chernyavskiy M.N. Kratkiy ocherk istorii i problem uporyadocheniya meditsinskoj terminologii [A short outline of the history and problems of ordering medical terminology], *Entsiklopedicheskiy slovar meditsinskikh terminov* [Encyclopedic Dictionary of Medical Terms], Moscow, 1984, T. 3, P. 410–424 [in Russian].

³Zatsniy Yu. A., Yankov A. V. Novi slova ta slovospoluchennya angliyskoї movi v galuzi medichnoї nauki i praktiki: anglo-ukraїnskiy slovnik [New words and phrases of the English language in the field of medical science and practice: English-Ukrainian dictionary], Vinnitsya: Nova ga, 2014, 295 p. [in Ukrainian].

⁴Norri J., Junkkari M., Poranen T. Digitization of data for a historical medical dictionary, *Lang Resources & Evaluation*, 2020, 54, P. 615–643 <https://doi.org/10.1007/s10579-019-09468-2> [in English].

⁵Landau S.I. Editorial Preparation of the International Dictionary of Medicine and Biology, *Science & Technology Libraries*, 1989, 9(3), P. 97–106 [in English].

⁶Tyrkkö J. A Physical Dictionary. The First English Medical Dictionary, *Selected Proceedings of the 2008 Symposium on New Approaches in English Historical Lexis (HEL-LEX 2)*, Somerville: Cascadilla Press, 2009, P. 171–187 [in English].

⁷Simon of Genoa's. Medical Lexicon, Ed by Zipster Barbara Publisher, Warschau/Berlin: De Gruyter Open, 2013, 164 p. [in English].

⁸Gordiyenko Ye.V. "Zarozhdenie meditsinskoj terminografii skvoz prizmu formirovaniya i razvitiya meditsinskoj terminologii" [The genesis of medical terminography through the prism of the formation and development of medical terminology], *Aktualnye problemy romano-germanskoj filologii i metodiki prepodavaniya inostrannykh yazykov. Materialy IX Mezhdunarodnoy nauchnoy konferentsii* [Current problems of romano-

Gordiyenko O.¹⁰).

Наведені факти свідчать про **актуальність** роботи, що визначається вибором об'єкта і предмета дослідження, застосуванням системного підходу, який є важливим і своєчасним для забезпечення плідної комунікації в галузі медицини в епоху глобального протистояння людства смертельним вірусам.

Стаття виконана в рамках такого напрямку лінгвістики, як лексикографія для спеціальних цілей (Lexicography for Special Purposes). Робота присвячена вивченню англійських анатомічних атласів як одному з компонентів загальної системи англійської медичної лексикографії.

Об'єктом дослідження є динаміка розвитку і методи лексикографування англійської медичної лексикографії, а предметом – англійські анатомічні атласи, як фактичні словникові довідники в загальній парадигмі англійської медичної лексикографії. Матеріал дослідження було відібрано з *National Library of Medicine, Simon Fraser University Library, The British Library, The Internet Archive, Library of Congress, WorldCat*. Історичний проміжок часу охопив 1830 – 2020 роки.

Мета роботи – дослідити особливості і принципи лексикографування англійської медичної термінології в анатомічних атласах для визначення їх ролі в англійській медичній лексикографії як системі, що функціонує у глобальному науково-технічному просторі.

Для досягнення мети була використана комплексна **методологія**: *аналітичний огляд літератури*, виданої в рамках загальної теорії лексикографії, лексикографії для спеціальних цілей (LSP lexicography) і англійської медичної лексикографії; *бібліографічний метод і метод суцільної вибірки* – для складання списку англійських медичних словникових довідників; *метод лексикографічного аналізу* – для характеристики параметрів і структури атласів; *метод критичного аналізу* (dictionary criticism) – для дослідження особливостей складання анатомічних атласів; *метод типологічного аналізу* застосовувався при розробці принципів класифікації довідників; *діахронічний підхід* – для системного вивчення лексикографічних процесів за весь час існування анатомічних атласів; *методи порівняльного та порівняльно-аналітичного аналізу* – для систематизації отриманих результатів.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в статті вперше досліджуються питання лексикографування англійського терміна в анатомічних атласах з їх екстраполяцією на методи і підходи, прийняті в англійській медичній лексикографії, та пропонуються перспективи їх вдосконалення з урахуванням викликів сучасності.

Виклад основного матеріалу. Дослідження в галузі лексикографії охоплює широке коло питань як теоретичної, так і прикладної складових. Традиційно в металексикографії (Hartman R.R.K.^{11,12}) прийнято досліджувати типологію, історію укладання словників, біографію лексикографів, аналізувати мега-, мікро- та макроструктури словників, проводити критичний аналіз словникових довідників різних типів.

Запропоноване у статті дослідження було виконано у декілька етапів, спираючись на методологічний досвід, що вже накопичений у лексикографії, і застосовуючи нові методи і підходи, які детально представлені вище.

1. *Типологічний аналіз англійських медичних словникових довідників (reference works)*.

Типологічний аналіз англійських медичних словникових довідників (reference works) показав, що разом з *лінгвістичними словниками* в англійській медичній термінографії існують *фактичні словники-довідники*. В основу такого поділу покладено принцип співвідношення терміна з концептом і об'єктом опису, а також спосіб опису лінгвістичних і позалінгвістичних характеристик термінів, зареєстрованих в тих чи інших словникових довідниках. Переважним методом відбору і диференціації є виділення дескрипторів, що дозволяють віднести словники до певної концептуальної категорії і побудувати на цій основі типологічні класифікації.

Вивчення параметрів фактичних англійських медичних словникових довідників дозволило нам віднести до них такі види медичних словникових довідників: *енциклопедія, номенклатура, каталог, словник індексів, компендіум, атлас, довідник, Системи кодів / Кофікаційні системи (On-line coding systems)*.

Більш детально це дослідження представлено у вже надрукованій роботі авторки¹³ і запропоновано коротко в цій частині для системного розуміння окреслених питань в цілому.

2. *Основні завдання, мета та функції англійських медичних атласів.*

Основними завданнями, які ставлять перед собою творці термінологічних словників, є відбір словника, уніфікація і стандартизація терміна, доступність матеріалу для адресата, розробка методів і підходів, так званих інструментів термінографії, для реєстрації всіх необхідних даних про термін в тілі словника згідно з його типом¹⁴.

Незалежно від форми видання, основною метою творців атласів є систематизація та візуалізація медичної термінології с фокусом на релевантності клінічної імплікації анатомічних концептів. З огляду на те, що медична терміносистема охоплює такі розділи, як анато-

germanic philology and methods of teaching foreign languages. Materials of the IX International Scientific Conference], Gomelskiy Gosudarstvennyy Universitet imeni Frantsiska Skoriny, Gomel, Belarus, 2019, P. 130–134 [in Russian].

⁹ Gordiyenko Ye.V. "Periodizatsiya i tendentsii razvitiya perevodnoy angloyazychnoy terminografii oblasti meditsyny" [Periodization and development trends of translation English terminology in the field of medicine], *Naukovi zapiski Natsionalnogo Universitetu Ostrozka Akademiya. Naukoviy zhurnal. Seriya «Filologiya»* [Scientific Proceedings of the National University Ostroh Academy. Scientific journal. The series "Philology"] Ostrog, 2019, Vip. 8 (76), P. 141–145 [in Russian].

¹⁰ Gordiyenko O. "English Medical Lexicography: Diachronic Analysis", *International Conference "Language and Modern Technologies V: Issues of Historical and Etymological Lexicography"*, Tbilisi, Georgia, 2019, P. 36–37 [in English].

¹¹ Hartman R.R.K. Teaching and researching lexicography, Harlow, England: Pearson Educational Ltd., 2001, 211 p. [in English].

¹² Hartmann R.R.K., James G. Dictionary of Lexicography, L., N. Y.: Routledge, 2002, 192 p. [in English].

¹³ Gordiyenko O. Some approaches to classification of dictionaries in lexicography, *Science and Education a New Dimension. Philology*, VIII (64), Issue 216, 2020, P. 26–29 [in English].

¹⁴ Manual of Specialised Lexicography: the Preparation of Specialised Dictionary, ed. by H. Bergenholtz, S. Tarp, Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1995, 254 p [in English].

мія, клінічна медицина, фармація та вони в свою чергу мають свої підрозділи, термінологія певного розділу/підрозділу реєструється в атласах різних форм і типів в залежності від своїх особливостей.

Таким чином, спираючись на досвід вже існуючий в лінгвістиці (наприклад, Ярцева В.Н.¹⁵, Hartmann R.R.K.¹⁶), медичній літературі та на нашій особистій спостереженні, можна дати наступне визначення терміна *атлас* в англійській медичній лексикографії. *Медичний атлас* – це фактичний словник-довідник (reference book), який систематизує та реєструє медичну термінологію окремого розділу медицини з ілюстративною демонстрацією форми, положення, устрою та функції окремого органу чи системи, і видається у паперовому або електронному (on-line) форматі.

Таким чином, основними функціями *медичного атласу* є реєстрація та візуалізація медичної термінології, яка віддзеркалює набутий науковопедагогічний досвід у галузі медицини в певний період часу, зберігає отримані знання і передає майбутнім поколінням.

3. *Лексикографічний аналіз англійських медичних атласів.*

Детальне вивчення саме англійських медичних атласів із застосуванням діахронічного підходу показало, що зародження даної лексикографічної традиції було започатковано у 1830х роках і почалось із видання таких робіт: *Plates. Atlas of plates to accompany: Illustrations of some of the principal diseases of the ovaria*¹⁷; *A demonstration of the nerves of the human body*¹⁸; *Odontography; or, a treatise on the comparative anatomy of the teeth; their physiological relations, mode of development, and microscopic structure, in the vertebrate animals*¹⁹.

Виявлено, що динаміка створення атласів була стабільно позитивною з якісним поступовим вдосконаленням, починаючи з перших рукописних ескізів, переходячи в друковані видання та постаючи зараз перед нами в електронних 3D атласах і у різних мобільних додатках (Mobile Apps).

Лексикографічний аналіз англійських медичних атласів показав, що медичні атласи представлені анатомічними та клінічними атласами, які візуалізують та реєструють термінологію різноманітних галузей медицини.

Медичні атласи мають різну структуру і наповнення в залежності від мети та залежно від того, на якого користувача вони розраховані. Такі атласи є одномовними, двомовними та багатомовними виданнями, які представлені у паперовому або електронному форматах.

Яскравим прикладом двомовного атласу є сьоме видання *Atlas of Human Anatomy. Атлас анатомії людини*²⁰ (2020), яке є перекладом з англійської мови на українську. Автор Френк Г. Неттер. Загальна кількість сторінок – 736. Оригінальне видання компанії Elsevier офіційно перевидане всеукраїнським спеціалізованим видавництвом “Медицина”.

Прикладом багатомовного атласу є анатомічний атлас Мартіна Фредеріка *Анатомічний атлас людини*²¹, який є перекладом 8-го англійського видання та видано чотирма мовами: українською, російською, англійською, латинською. Ілюстрації в атласі розміщено за ділянками тіла. У ключових ділянках їх доповнено фотографіями розтину трупа. Це допоможе додатковому сприйняттю інформації – від графічної ілюстрації (у книзі) до лабораторного зображення розтину трупа, а відтак – і до медичного скана живої людини.

Прикладами сучасних електронних атласів є online атласи: *Anatomy Learning* (<https://anatomylearning.com/>), *Zigote Body* (<https://www.zigotebody.com/>), *Visible Body* (<https://www.visiblebody.com/>), а також додатки на мобільних пристроях *3D Dental Anatomy*, *Human Anatomy Atlas 2021*, *IMAIOS e-Anatomy* та багато інших.

4. *Критичний аналіз анатомічного атласу Atlas of Human Anatomy (2014) (АНМ)*²² під редакцією Френка Г. Неттера.

Найбільш розгалуженими серед користувачів є анатомічні атласи, а саме *анатомічний атлас Atlas of Human Anatomy* під редакцією Френка Г. Неттера, який є одним із найпопулярніших серед медиків всього світу. Аналізований атлас є англійським фактичним словником-довідником, надрукованим у 2014 році видавництвом Elsevier у паперовому форматі А4.

Діахронічний аналіз АНМ виявив, що аналізоване видання є шостою редакцією популярного англійського медичного атласу, який було вперше створено Frank H. Netter у 1989 році. Укладачами атласу є ілюстратори хірург Френк Неттер та кардіолог Карлос Мачадо, а також велика команда провідних редакторів-консультантів (у складі фахівців-медиків) разом з міжнародною консультативною радою (International Advisory Board).

У вступній частині один із головних творців атласу Frank H. Netter, аргументуючи актуальність і необхідність постійного оновлення атласів такого типу, стверджує: “*Anatomy, of course, does not change, but our understanding of anatomy and its clinical significance does*”. Така цитата свідчить про важливість перевидання анатомічних атласів, не залежно від того, що частини людсь-

¹⁵ Lingvisticheskiy entsiklopedicheskiy slovar [Linguistic Encyclopedic Dictionary], red. V.N. Yartsevov, M.: Sovetskaya entsiklopediya, 1990, 684 p. [in Russian].

¹⁶ Hartmann R.R.K., James G. Dictionary of Lexicography, L.; N. Y.: Routledge, 2002, 192 p. [in English].

¹⁷ Plates. Edward James Seymour, F. Anderson, J. Newton, Joseph Perry, London: Longman, Rees, Orme, Brown, and Green, 1830, 14 leaves of plates [in English].

¹⁸ A demonstration of the nerves of the human body, ed. by. Joseph Swan, Edward Francis Finden, J. Stewart, E. West, Bath Medical Library, Longman, Rees, Orme, Brown and Green, University of Bristol, Library, History of Medicine Collections, London: Published by Longman, Rees, Orme, Brown and Green, 1834, iv, 98, lxxxii, 4 p. [in English].

¹⁹ Odontography or a treatise on the comparative anatomy of the teeth, their physiological relations, mode of development and microscopic structure in the vertebrate animals (Atlas, containing one hundred and sixty-eight plates.), by Richard Owen, Sir K.C.B, London : Hippolyte Bailliere, Publisher, 1945, 2 v.: il. [in English].

²⁰ Atlas anatomii liudyny [Atlas of human anatomy], pereklad 7-ho anh. vyd. : dvomovne vyd., Frenk H. Netter, nauk. red. perekladu L.R. Mateshuk-Vatseba, I.Ie. Herasyumiuk, V.V. Kryvetskiy, O.H. Popadynets, K.: VSV “Medytsyna”, 2020, 736 s. [in Ukrainian].

²¹ Anatomichniy atlas liudyny [Atlas of human anatomy], per. z 8-ho anh. vyd., vidpovidalnyi za dizain ta iliustratsii Viliam Ober, nauk. red. perekladu V.H. Cherkasov, 3-ye vyd, K.: VSV “Medytsyna”, 2018, 128 s., 250 il. [in Ukrainian].

²² Atlas of human anatomy, ed. by Frank H., Netter Philadelphia, PA: Elsevier 6th edition, 2014, 640 p. [in English].

кого тіла не змінюються, і наголошує на нагальній потребі удосконалення клінічних підходів у медицині, які відбуваються зі змінами у розумінні анатомії.

Аналіз мегаструктури АНМ показав, що він складається зі вступу, основної та післясловникової частин. У вступі представлені всі укладачі словника, редактори попередніх видань і колектив консультантів, яких було залучено до створення АНМ. Перед основною частиною також подається історична довідка щодо видання, передмова до першого видання, підготовлена саме Frank H. Netter, і слова подяки. Післясловникова частина містить посилання на джерела матеріалу, 43 сторінки деталізованого індексу анатомічних термінів, використаних в атласі, а також 3 сторінки рекламних матеріалів. Аналізоване видання є безкоштовним та представлене у багатьох бібліотеках медичних навчальних закладів у всьому світі.

Крім знаменитого матеріалу Франка Х. Неттера, видання містить кольорові ілюстрації Карлоса А.Г. Мачадо, одного з провідних сучасних медичних ілюстраторів. Авторству К.А.Г. Мачадо належать зображення в анатомічних проекціях. Видання також містить скани деяких органів.

Анатомічну термінологію у основній частині АНМ подано за тематичним принципом у вигляді схем-малюнків (Plates) загальною кількістю 531 із зазначенням термінів поряд з кожною складовою органа. Термінологію представлено відповідно до міжнародного анатомічного стандарту Terminologia Anatomica із загально-вживаними клінічними епонімами. На відміну від анатомічних номенклатур (більш детально дивіться в статті Гордієнко О.В.²³), термінологію в анатомічному атласі систематизовано залежно від анатомії людини зверху вниз, в той час, як анатомічні номенклатури пропонують розподіл термінів за системами людини (systemic anatomy), починаючи з загальних термінів (general anatomy).

Так, основна частина АНА складається із 7 тематичних розділів (Sections): *Head and Neck, Back and Spinal Cord, Thorax, Abdomen, Pelvis and Perineum, Upper Limb, Low Limb* з подальшим розбиттям на підрозділи. Розділи структуровано на підрозділи залежно від складових того чи іншого органа. Загальними для усіх розділів є такі: *Topographic Anatomy, Regional Scans, Cross-Sectional Anatomy, Muscle Table*.

Органи представлено у різних проекціях з детальною демонстрацією складових та позначенням терміна. Ілюстрації запропоновано у кольорі відповідно до ділянок тіла. До кожного розділу включено таблиці м'язів (*Muscle Tables*), які є завершальним елементом кожного розділу і структуровано на наступні складові з їх описом: *proximal attachment (origin), distal attachment (insertion), innervations, main actions, blood supply, muscle group*.

На рівні макроструктури АНА спостерігається широке використання перехресних посилань на ті чи інші ілюстрації в загальній системі представлення анатомічної термінології в атласі. Розповсюдженим є також використання окремих уточнень у вигляді * або *Note* з

детальним описом тієї чи іншої особливості органу. Так, ілюстрація *Anterior and Posterior Chambers of Eye* має наступне уточнення: *Note: For clarity, only single plane of zonular fibers shown; actually, fibers surround entire circumference of lens*.

Можна зазначити, що на мікроструктурному рівні малюнок є так званою самостійною словниковою статтею, в якій використано єдину наскрізну систему ілюстративної презентації окремої частини тіла, розробленої для всього атласу в цілому. Така словникова стаття має просту структуру, включає медичний концепт, який представлено іменником (N) в однині (*Brain, Eyeball*) чи множині (*Lungs, Roots of teeth*) у поєднанні з прикметником (Adj) у різних ступенях порівняння.

Медичні терміни також зафіксовані на малюнках у формі різних словосполучень, найбільш поширеними серед них є такі структури: N+N (*Gland lobules*), N+of+N (*Angle of mandible*), Adj+N (*Sublingval gland, Facial nerve*), Adj+ N+of+N (*Medial wall of orbit*), Adj+Adj+N (*Internal carotid artery, Greater petrosal nerve*), N+of+Adj+N+N (*Commisure of semilunar valve cusp*), Adj+Adj+Adj+N (*Left upper permanent teeth*), Adj+N+of+Adj+N (*Lateral wall of nasal cavity*), Adj+N+of+Adj+Adj+N (*Anterior branch of right phrenic nerve*) або позафразові єдності (*Root (central)canals containing vessels and nerves; Level of lower margin of teres major muscle is landmark for name change from axillary to brachial artery*).

Один анатомічний термін може бути зафіксований в декількох малюнках. Так, термін *lungs* зустрічається на 29 малюнках у перших 4 розділах (*Head and Neck, Back and Spinal Cord, Thorax, Abdomen*), які ілюструють *Topography of Lungs (different views), Lungs in Situ, Bronchopulmonary Segments, Mammary Gland, Renal Fasciae, Cranial Nerves, Sympathetic Nervous System, Parasympathetic Nervous System* та інші.

На відміну від лінгвістичних словників анатомічні атласи не реєструють граматичні, орфоепічні, етимологічні та семантичні характеристики терміна. Не дивлячись на те, що анатомічні атласи не відображають парадигматичну інформацію медичного концепту, вони повністю виконують свою функцію систематизації, візуалізації, зберігання та передачі накопичених знань завдяки застосуванню простої мікроструктури, використанню синтагматичної інформації та ілюстрацій.

Висновки та перспективи дослідження. Результати дослідження демонструють, що англомовні медичні атласи є фактичними словниковими довідниками, лексикографічна традиція яких почала своє існування з 1830-х років зі створення перших медичних атласів, так званих карток. Незалежно від форми видання, основною метою творців атласів є систематизація та візуалізація медичної термінології з фокусом на релевантності клінічної імплікації анатомічних концептів. З огляду на те, що медична терміносистема охоплює такі розділи, як анатомія, клінічна медицина, фармація, вони в свою чергу мають підрозділи, термінологія певного розділу/підрозділу реєструється в атласах різних форм і типів в залежності від своїх особливостей. Медичний атлас – це

²³ Gordiyenko Ye.V. "Anatomicheskaya nomenklatura kak funktsionalnaya edinitsa v sisteme angloyazychnoy meditsinskoj terminografii" [Anatomical nomenclature as a functional unit in the system of English medical terminography], *Aktualni pitannya lingvistiki, profesynoi lingvodidaktiki, psikhologii i pedagogiki profesynoi shkoli*. Zbirknik statey IV Mizhnarodna naukovo-praktichna konferentsiya. Ukrainska medichna stomatologichna akademiya. Poltava [Current issues of linguistics, professional language didactics, psychology and pedagogy of vocational school. Collection of articles of IV International scientific and practical conference. Ukrainian Medical Dental Academy], Poltava: Vid-vo "Astraya", 2019, P. 83–88. [in Russian].

фактичний словник-довідник, який систематизує та реєструє медичну термінологію окремого розділу медицини з ілюстративною демонстрацією форми, положення, устрою та функцій окремого органа чи системи, і видається у паперовому або електронному (on-line) форматах. Таким чином, основними функціями медичного атласу є реєстрація та візуалізація медичної термінології, яка віддзеркалює набутий науковопедагогічний досвід в галузі медицини в певний період часу, зберігає отримані знання і передає майбутнім поколінням. Виявлено, що динаміка створення атласів була стабільно позитивною з якісним поступовим вдосконаленням, починаючи з перших рукописних ескізів, переходячи в друковані видання та постаючи зараз перед нами в електронних 3D атласах і у різних мобільних додатках (Mobile Apps). Критичний та лексикографічний аналізи показали, що на відміну від лінгвістичних словників анатомічні атласи не реєструють граматичні, орфоепічні, етимологічні та семантичні характеристики терміна. Не дивлячись на те, що атомічні атласи не відображають парадигматичну інформацію медичного концепту, вони повністю виконують свою функцію систематизації, візуалізації, зберігання та передачі накопичених знань завдяки застосуванню простої мікроструктури, використанню синтагматичної інформації та ілюстрацій.

Отримані результати дозволяють дійти до наступних висновків: анатомічні атласи є невід'ємною функціональною складовою загальної системи англomовної медичної лексикографії, вони пройшли свій самостійний шлях становлення і розвитку від перших рукописних ескізів до сучасних 3D електронних видань з чіткою організацією і системною кодифікацією медичних знань; анатомічні атласи виконують конкретні функції та завдання в загальній парадигмі англomовної медичної термінографії, дотримуючись термінографічних норм і вимог щодо видань такого типу та користуючись методами термінологічної лексикографії; анатомічні атласи функціонують в рамках та під впливом глобального науково-технічного прогресу як невід'ємна складова англomовної медичної лексикографії.

Перспективою дослідження є системне вивчення всіх складових англomовної медичної лексикографії з подальшим аналізом їх структурних компонентів, які функціонують в рамках англomовної медичної термінографії як динамічної системи.

Gordiyenko Olena. Anatomy atlases in LSP Lexicography paradigm (based on English reference works). The work is devoted to the study of English anatomy atlases, as one of the components of the general system of English medical lexicography. **The relevance** of the work is determined by the choice of the subject of the research, the application of a systematic approach that is important and timely to ensure fruitful communication in the field of medicine in the era of the global confrontation of humanity with serious diseases and viruses. **The object** of the research is the dynamics of development and methods of English medical lexicogra-

phy and **the subject** is English anatomical atlases, as factual reference books in the general paradigm of English medical lexicography. **The purpose of the article** is to study the features, parameters and principles of lexicographic representation of English medical terminology in anatomical atlases for the determination of their role in English medical lexicography, as a system which is functioning in the global scientific and technical space. To achieve the goal, a complex **methodology** was used: an analytical review of the literature, which was published within the framework of general theory of lexicography, lexicography for special purposes (LSP lexicography) and English medical lexicography; bibliographic method – for compiling the list of English medical reference books; method of lexicographic analysis – to characterize the parameters and structure of atlases; the method of critical analysis (dictionary criticism) – to study the features of the compilation of anatomical atlases; the method of typological analysis was used to develop the principles of classification of reference books; diachronic approach – for the systematic study of lexicographic processes; methods of comparative and analytical analysis – to systematize the results obtained. **The scientific novelty** of the work lies in the fact, that the article for the first time examines the issues of lexicographic representation of an English term in anatomical atlases with their extrapolation to methods and approaches which were adopted in English medical lexicography and offers prospects for their improvement, taking into account the challenges of modern times. The obtained results allow to reach the following **conclusions**: anatomical atlases are an integral functional component of the general system of English medical lexicography, which passed their independent way of formation and development from the first manuscripts to modern 3D electronic editions with their clear organization and systematic codification of medical knowledge; anatomical atlases perform their specific functions and tasks in the general paradigm of English medical terminography, adhering to terminological norms and requirements for creation of such types of reference works and using the methods of terminological lexicography; anatomical atlases function within and under the influence of global scientific and technological progress as an integral part of English medical lexicography as a dynamic system.

Key words: *lexicography, English medical terminology, medical dictionary, anatomic atlas, factual dictionary, critical analysis.*

Гордієнко Олена – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов Запорізького державного медичного університету. У науковому та навчально-методичному доробку автора – 77 друкованих праць. Коло наукових інтересів: лексикографія, англomовна медична термінографія, медична термінологія, методика викладання англійської мови як другої, методика викладання англійської мови професійного спрямування.

Gordiyenko Olena – PhD in Philology, Associate Professor of Foreign Languages Department of Zaporizhzhia State Medical University. The scientific, educational and methodical achievements of the author are presented in 77 published works. Scientific interests: *lexicography, English medical terminography, medical terminology, EFL, ESP.*

Received: 22.08.2020

Advance Access Published: September 2020

© O. Gordiyenko, 2020